

ΤΕΙ Αθήνας- Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Τουριστικό Δίκαιο
Εισηγητής : Α. Μανιάτης

Γραπτή Εργασία Αξιολόγησης στο
Ιταλικό Τουριστικό Δίκαιο

Κλινάκη Μαρία 13023
Φαλιέρου Αικατερίνη 13076

Α. Ποια εικόνα αντικρύζει η Ελένη στη Ρώμη από την άποψη του τουριστικού προϊόντος, κάνοντας μία βόλτα, ιδίως στη συνοικία Trastevere; Δώστε έμφαση στο είδος του αστυνομικού σώματος που κατά κανόνα συνδέεται με τον τουρισμό στις πόλεις.

Το Trastevere είναι αναμφισβήτητα μια από τις πιο ενδιαφέρουσες συνοικίες της Ρώμης. Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης της ζωής της πόλης, η πλευρά αυτή του Τίβερη ήταν εχθρικό έδαφος, ελεγχόμενο από ετρουσκικές φυλές, ενώ κατά την Ρεπουμπλικανική περίοδο η περιοχή θα παραμένει έξω από το *Romerium*, τα ιερά όρια της πόλης. Ωστόσο, εδώ θα αναγερθούν οι ναοί των διαφόρων ξένων κοινοτήτων στην Ρώμη· η πιο σημαντική ήταν η Εβραϊκή. Το Trastevere θα πάρει εμπορικό χαρακτήρα κατά τον Μεσαίωνα, όταν το λιμάνι της πόλης θα μεταφερθεί στην Πόρτα Πορτέζε. Από εκεί, χιλιάδες προσκυνητές αποβιβάζονταν και προχωρούσαν προς το Βατικανό. Για μια καλύτερη εξυπηρέτηση των προσκυνητών θα ανοιχτεί ένας ευθύς δρόμος, η *via della Lungara*, ο οποίος υπάρχει μέχρι σήμερα και διασχίζει όλη τη συνοικία. Η περιοχή χαρακτηρίζονταν από την παρουσία διαφόρων συντεχνιών βιοτεχνών και εμπόρων. Οι ανοιχτοί χώροι που δεν είχαν ακόμη αστικοποιηθεί, θα προσελκύσουν τις διάφορες θρησκευτικές κοινότητες (ειδικά τους Βενεδικτίνους και τους Φραγκισκανούς) για την κατασκευή των μοναστηριών τους. Κατά τον 19^ο αιώνα ο Πάπας Πίος Θ' θα ξεκινήσει τον εκσυγχρονισμό της περιοχής, μια αστική αναγέννηση που δυστυχώς θα τελειώσει τραγικά, με την μαζική κατεδάφιση ιστορικών σπιτιών στα πλαίσια της κατασκευής των αναχωμάτων του Τίβερη και των καινούργιων "boulevard". Είναι αδύνατον να επισκεφθεί κανείς με έναν μόνο περίπατο όλα τα ενδιαφέροντα αξιοθέατα της συνοικίας, η οποία είναι ίσως η μεγαλύτερη της πόλης. Ξεκινώντας, η Ελένη συναντά την εκκλησία του Αγίου Χρυσόγονου, στην λεωφόρο Trastevere, η οποία χωρίζει τη συνοικία στη μέση και βρίσκεται κάθετα στον Τίβερη. Κάνοντας τον γύρο του ναού θα βρεθεί μπροστά στο παλαιό Δερματολογικό Νοσοκομείο του San Gallicano. Το σύνολο αποτελείται από μια εκκλησία και δύο

νοσοκομειακές πτέρυγες στα αριστερά και δεξιά της. Για την εποχή του, ήταν ένα πρότυπο νοσοκομείο.

Προχωρώντας θα κατευθυνθεί προς την via della Lungaretta, μια στενή ευθεία οδό που οδηγεί στην καρδιά της συνοικίας και από εκεί συνεχίζει μέχρι την via della Lungara που με τη σειρά της οδηγεί, στον Άγιο Πέτρο. Ο δρόμος αυτός, όπως και οι υπόλοιποι της συνοικίας και του ιστορικού κέντρου, είναι καλυμμένος με sanpietrini, την χαρακτηριστική τετράγωνη μαύρη πέτρα λιθόστρωσης. Στις 2 πλευρές του δρόμου θα συναντήσει ακόμη συνοικιακά μαγαζιά αλλά και άφθονα εστιατόρια, πιτσαρίες και μπουραρίες. Θα περάσει δίπλα από ένα Ρομανικό κωδωνοστάσιο του 12^{ου} αιώνα και λίγο παραπέρα στην πλατεία-καρδιά της συνοικίας, την piazza Santa Maria in Trastevere, η οποία πήρε το όνομά της από την ομώνυμη βασιλική Santa Maria in Trastevere, ίσως η πρώτη εκκλησία στη Ρώμη αφιερωμένη στην Παναγία. Εξωτερικά ο ναός έχει να επιδείξει ψηφιδωτά του 12^{ου} αιώνα, ένα ρομανικό κωδωνοστάσιο, αγάλματα και ένα υπέροχο προστώο. Η πλούσια διακόσμηση συνεχίζεται και στο εσωτερικό του ναού, όπου ξεχωρίζει μια εικόνα της Παναγίας του 6^{ου} αιώνα.

Επιστρέφοντας στην via della Lungaretta, θα στρίψει για την via della Scala και η διαδρομή περιλαμβάνει ένα περιβάλλον παραδοσιακό, με μικρές γραφικές πλατειούλες, κήπους, παλιά σπίτια, σοκάκια, μικρές εκκλησίες και μέγαρα. Εδώ θα συναντήσει το αρχαιότερο φαρμακείο της Ρώμης και ένα από τα πιο παλιά ζαχαροπλαστεία. Η via della Scala συνεχίζει μέχρι την Porta Settimiana, μια πύλη των Αυρηλιανών τειχών, που σήμερα διατηρεί την μεσαιωνική της μορφή. Είναι ένα από τα σύνορα της συνοικίας και εδώ ξεκινάει η προαναφερθείσα via della Lungara.

Φτάνοντας στην πύλη θα κατευθυνθεί προς τον διπλανό Τίβερη, περίπου στο ύψος της γέφυρας Ponte Sisto, στην piazza Trilussa, όπου βρίσκεται και η ομώνυμη μνημειακή κρήνη.

Το βράδυ η ατμόσφαιρα αλλάζει, η συνοικία σφύζει από ζωή καθώς είναι ένας από τους κύριους προορισμούς της νυχτερινής Ρώμης. Όπως προαναφέρθηκε, η προσφορά είναι πολύ πλούσια καθώς η Trastevere είναι γεμάτη εστιατόρια και μπουραρίες, όπου μπορεί κανείς να γευθεί όλα τα είδη κουζίνας, από την ρωμαϊκή παραδοσιακή έως την ethnic. Στην απέναντι όχθη, περνώντας από την Isola Tiberina, υπάρχει η εβραϊκή συνοικία και όλο το ιστορικό κέντρο.

Η Ρώμη δεν αντιμετωπίζει κατά κανόνα σημαντική παραβατική συμπεριφορά από τουρίστες, με πιο γνωστή περίπτωση το βανδαλισμό του Κολοσσαίου, το οποίου οι εργασίες αποκατάστασης έχουν χρηματοδοτηθεί από ιδιώτη χορηγό.

Στην πρωτεύουσα της Ιταλίας δεν υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα στην αστυνόμευση, όσον αφορά την πλευρά της Αστυνομίας της Πρωτεύουσας (Δημοτικής Αστυνομίας) και γενικότερα, έναντι των τουριστών και εκδρομέων.

Οι Καραμπινιέροι έχουν ένα τμήμα έφιππης δύναμης, το οποίο όμως περιορίζεται να εμφανίζεται στην καθιερωμένη επίδειξη ασκήσεων ιππασίας της Πρωτομαγιάς, προσφέροντας ένα θελκτικό θέαμα, και για τους τουρίστες.

Βέβαια, έχει συγκεντρώσει τα φώτα της δημοσιότητας η περίπτωση δύο Αμερικανίδων τουριστριών οι οποίες χάραξαν τα ονόματά τους στο Κολοσσαίο.

Ο βανδαλισμός του Κολοσσαίου από τις τουρίστριες αποτελεί μία καταδικαστέα πράξη, η οποία αναδεικνύει τη σπουδαιότητα της φύλαξης των ιστορικών μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων, όχι μόνον έναντι των εγκλημάτων της αρχαιοκαπηλίας. Μία τέτοια ενέργεια δεν είναι πάντως πρωτοφανής στην ιστορία των μνημείων, δεδομένου ότι ακόμη και ιστορικά πρόσωπα, σαν το Λόρδο Βύρωνα, το έχουν κάνει.

Ο Βρετανός Φιλέλληνας είχε σημειώσει το όνομά του στο εσωτερικό του Κάστρου της λίμνης Λεμάν, δηλαδή της Γενεύης. Διασώζεται η αναγραφή αυτή μέχρι και σήμερα, στο σημαντικότερο ακίνητο μνημείο ολόκληρης της Ελβετίας, το οποίο αποτελεί και σημαντικό αξιοθέατο για το διεθνή τουρισμό. Ο Βύρωνας, ο οποίος με τους στίχους του έχει καταστήσει διάσημο αυτό το φρούριο και πρώην δεσμωτήριο, είχε κάνει κάτι τέτοιο και σε ένα μνημείο πάλι κοντά στο υδάτινο στοιχείο, δηλαδή στο ναό του Ποσειδώνα, στο Σούνιο.

Αντίθετα, το πρόγραμμα αποκατάστασης του μνημείου αυτού με την πολιτιστική χορηγία ενός ιδιώτη, επιχειρηματία ο οποίος είναι ο πρόεδρος της Φιορεντίνα, αποτελεί μία σημαντική πρακτική υποστήριξη του δημόσιου τομέα από τον ιδιωτικό σε έναν τομέα ευαίσθητο, σαν και αυτόν της πολιτιστικής κληρονομιάς, με αυξημένο τουριστικό ενδιαφέρον, δεδομένου ότι το Κολοσσαίο αποτελεί το κατ' εξοχήν τοπόσημο της Ρώμης. Πέραν του προαναφερθέντος Περιστατικού βανδαλισμού, το οποίο παραμένει κατ' αρχάς μεμονωμένο για τα πρόσφατα δεδομένα της Ιταλίας, δεν

αναφέρονται σημαντικά περιστατικά αποκλίνουσας συμπεριφοράς τουριστών, τουλάχιστον στη Ρώμη.

Στην αιώνια Πόλη, το πλέον πρόσφατο επεισόδιο αφορά μία περίπτωση αθλητικού τουρισμού. Ειδικότερα, το 2016 προκάλεσε επεισόδια μία πολυάριθμη ομάδα Ολλανδών, οι οποίοι επισκέπτονταν την πόλη ως φίλαθλοι, με σκοπό να παρακολουθήσουν τον ποδοσφαιρικό αγώνα μεταξύ της ομάδας «Ρόμα», δηλαδή της σημαντικής ποδοσφαιρικής ομάδας της ιταλικής πρωτεύουσας, και της ολλανδικής ομάδας «Φέγιενορντ». Οι οπαδοί έκαναν επεισόδιο πριν τον αγώνα, και μακριά από το γήπεδο, στο ιστορικό κέντρο της πόλης που τους φιλοξενούσε. Εκσφενδόνιζαν μπουκάλια προς το συντριβάνι της Πιάτσα ντι Σπάνια, η οποία μάλιστα είχε πρόσφατα αναπαλαιωθεί. Η τραγική ειρωνεία της ιστορίας είναι ότι η ιστορική αυτή πλατεία είχε υποστεί φθορές όχι μόνον της παλαιώσής της αλλά και από τις φθορές που είχαν επιφέρει οι τουρίστες, των οποίων αποτελεί παραδοσιακά αγαπημένο προορισμό.

Τα έξοδα της αποκατάστασης του χώρου ανέλαβε μία ιδιωτική επιχείρηση, ο οίκος κοσμημάτων Bulgari, ο οποίος διατηρεί εμπορικό κατάστημα στη Via dei Condotti, δηλαδή σχεδόν επί της πλατείας και πλησίον του μνημείου (παραδοσιακού καφενείου) "Antico Caffè Greco".

B. Ποια εικόνα αντικρύζει η Ελένη αν κάνει μία εκδρομή από τη Ρώμη στην Τοσκάνη; Δώστε έμφαση στο ζήτημα της υπαγωγής τόπων της Ιταλίας στον κατάλογο της κληρονομιάς της ανθρωπότητας.

Η Ιταλία είναι το κράτος με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση αγαθών στον κόσμο που υπάγονται στην πολιτιστική κληρονομιά της UNESCO. Τα 63 αγαθά που συμπεριλαμβάνονται στη λίστα της UNESCO κατανέμονται ως εξής:

- 51 χώροι που αφορούν αγαθά πολιτιστικά, φυσικά ή μεικτά
- 6 αγαθά σχετικά με την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά
- 6 αγαθά εγγεγραμμένα στον Διεθνή Κατάλογο της Μνήμης του Κόσμου.

Η Ρώμη είναι η πρωτεύουσα της Ιταλίας, πρωτεύουσα της περιφέρειας του Λάτιου, της ομώνυμης επαρχίας και μία από τις ιστορικότερες πόλεις της Ευρώπης. Είναι ο πολυπληθέστερος δήμος της Ιταλίας με 2.705.603 κατοίκους (2006). Η ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή έχει πληθυσμό περίπου 3.700.000 κατοίκους καθιστώντας την τον μεγαλύτερο δήμο της Ιταλίας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατατάσσεται έκτη σε πληθυσμό μετά το Παρίσι, το Λονδίνο, το Βερολίνο, τη Μαδρίτη και την Αθήνα.

Μέσα στα όρια της βρίσκεται το Βατικανό, ένα ξεχωριστό κρατίδιο που είναι η έδρα της Καθολικής Εκκλησίας και του Πάπα.

Η Ρώμη είναι μια πόλη με σπουδαία ιστορία και αξιοσημείωτη προσφορά στην επιστήμη, τον πολιτισμό και τις τέχνες. Γι' αυτό το λόγο, καθώς και για τα πολυάριθμα και εξαιρετικής ομορφιάς μνημεία της και επειδή από την αρχή της ίδρυσης της πόλης, μέχρι σήμερα παρέμεινε ως πρωτεύουσα, της έχει αποδοθεί η προσωνυμία «Η Αιώνια Πόλη».

Το ιστορικό της κέντρο έχει καταχωρηθεί στη λίστα των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO από το 1980.

Το ιταλικό Σύνταγμα δεν καθιερώνει ρητά ένα ανθρωπινό δικαίωμα στο περιβάλλον, για αυτό η θεωρία και η νομολογία έχουν μπορέσει να αναγνωρίσουν μόνον εμμέσως και μερικώς μία αρχή

προστασίας διαμέσου της ερμηνείας των άρθρων 2, 9 και 32. Κατά το άρθρο 9, «η Δημοκρατία προάγει την ανάπτυξη του πολιτισμού και την επιστημονική και τεχνική έρευνα. Προστατεύει το τοπίο και την ιστορική και καλλιτεχνική κληρονομιά του Έθνους». Σύμφωνα με τον επικρατούντα προσανατολισμό της θεωρίας, η έκφραση «τοπίο» χρησιμοποιείται «με έναν τρόπο άτεχνο», με την έννοια ότι δεν αναφέρεται μόνον στην εξωτερική μορφή του εδάφους αλλά είναι ερμηνεύσιμη κατά μία γενικότερη παραδοχή, που συμπίπτει με την ευρύτερη σημασία του «περιβάλλοντος».

Το 1960 δημιουργήθηκε ο Χάρτης του Γκούμπιο (Gubbio), νομικά μη δεσμευτική διακήρυξη στην οποία κατέληξε ένα συνέδριο που προήχθη από 8 Δήμους της Ιταλίας. Το κείμενο αυτό ορίζει μία σειρά από κριτήρια για τις επεμβάσεις στα ιστορικά κέντρα. Μέχρι τότε, στα μέρη τα πιο παλαιά των πόλεων ήταν δυνατό να γίνουν κατεδαφίσεις και ανακατασκευές. Ενδεικτικοί ήταν οι εκσπλαχνισμοί που διενεργήθηκαν από το τέλος του δέκατου ένατου αιώνα μέχρι όλο το πρώτο ήμισυ του εικοστού αιώνα, ιδιαίτερα στην περίοδο του φασισμού (στη Ρώμη, στη Νάπολη, στο Μιλάνο αλλά επίσης στη Μπρέσια ή στη Φερράρα).

Ο χάρτης καθορίζει την ολοκληρωμένη διαφύλαξη των ιστορικών κέντρων, όχι μόνον των μερών μνημειακών και αρχιτεκτονικά πολύτιμων, που ήταν μέχρι τότε τα μοναδικά που προστατεύονταν με ειδικές μορφές προστασίας. Τα ιστορικά κέντρα, θεωρούνται μετά το Χάρτη του Γκούμπιο, στο σύνολό τους, για το οδικό δίκτυο, για την ευθυγράμμιση και το ύψος των κτιρίων, ως ένα τεκμήριο της προβιομηχανικής πόλεως, και για αυτά είναι αποδεκτή μόνον η αποκατάσταση και η εξυγίανση συντήρησης. Ο Χάρτης σηματοδοτεί μία στροφή και αυτή η πρακτική αντιπροσωπεύει την πιο σπουδαία συμβολή που η Ιταλία έχει προσφέρει στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική του εικοστού αιώνα.

Η μάχη για τη διατήρηση και την αξιοποίηση των ιστορικών κέντρων είναι η μοναδική μάχη στη μεταπολεμική Ιταλία, η οποία έχει κερδηθεί, προκειμένου για τον πολιτισμό του εδάφους. Ωστόσο, επί του εδάφους καμία μάχη δεν είναι κερδισμένη για πάντοτε και νέες απειλές βίαιης μεταβολής αναδύονται στην καρδιά των Ιταλικών πόλεων.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όπως πάντα ελλείπουν οι ισορροπίες: το υπερβολικά πολύ και το υπερβολικά λίγο βλάπτουν. Αυτή τη φορά ο θύτης είναι ο τουρισμός αλλά ο σερίφης πρέπει να αναζητηθεί στους νέους κατοίκους και στους νέους «city users», με την έννοια των χρηστών της πόλης που την επισκέπτονται χωρίς να διανυκτερεύουν σε αυτήν. Η Ιταλία έχει παράδοση στην τάση να υπάγονται διάφορες περιοχές στον κατάλογο της UNESCO, της κληρονομιάς της ανθρωπότητας, όπως και η Γαλλία, ο Πρόεδρος της οποίας στην 70ή επέτειο από την απόβαση των συμμάχων στη Νορμανδία εκδήλωσε την πρόθεση να προταθεί να υπαχθεί η περιοχή αυτή στον κατάλογο αυτό.

Η UNESCO οδήγησε στην υιοθέτηση και μετά στην εφαρμογή της Σύμβασης της προστασίας της παγκόσμιας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, της 16^{ης} Νοεμβρίου 1972, η οποία αποτελεί ταυτόχρονα το νομικό πλαίσιο και το επιχειρησιακό έρεισμα. Είναι σήμερα επενδεδυμένη με μία σπουδαιότητα στο μέτρο της πλανητικής κάλυψης που κάνουν τα ΜΜΕ, της οποίας έχει αποτελέσει το αντικείμενο την τελευταία πεντηκονταετία. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη θεωρία, το δικαίωμα στην κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας, το οποίο αναφερόταν μέχρι και τη δεκαετία του 1990 μεταξύ των νέων θεμελιωδών δικαιωμάτων, μπορεί να παρουσιάσει ένα χαρακτήρα θετικού δικαίου σε σχέση με την κοινή κληρονομιά του (εξωατμοσφαιρικού) διαστήματος, την κοινή κληρονομιά της θάλασσας (των διεθνών υδάτων) και την πολιτιστική κοινή κληρονομιά, οι οποίες όλες αποτελούν αντικείμενο διεθνών νομικών καθεστώτων.

Στην περιφέρεια του Λάτσιο, το ιστορικό κέντρο της Ρώμης περιελήφθη στον κατάλογο το 1980. Ωστόσο, έγινε μία διέγερση το 1990 δεδομένου ότι το Βατικανό ήθελε να συμπεριληφθούν αγαθά της ιδιοκτησίας του τα οποία βρίσκονταν στο τόπο της Ρώμης αλλά πέραν του προστατευόμενου χώρου και η Βασιλική του Αγίου Πέτρου εκτός των τειχών. Πρόκειται για ένα ναό που αποτελεί τη μεγαλύτερη βασιλική μετά από την εμβληματική βασιλική του Αγίου Πέτρου, στο Βατικανό. Η βασιλική του Αγίου Πέτρου αποτελεί ένα μνημείο εμβληματικό της Ρώμης, όχι μόνο κατά θρησκευτική έννοια αλλά και για την αρχιτεκτονική της ιστορία. Συναφώς υποστηρίζεται η άποψη ότι η Ρώμη είναι η πιο αρχαία ζωντανή πόλη, όπου η πολιτιστική ζέση δεν έσβησε ποτέ, για δύομισι χιλιετίες, σε

αντιδιαστολή με την Αθήνα, η οποία κατά τη μακραίωνη οθωμανική κυριαρχία απομειώθηκε σε περιφερειακή πολίχνη: θεωρούνταν, το 1990, ότι υπήρχε κάτι σαν ένα κενό ανάμεσα στην αρχαιολογική ζώνη, με το λαμπρό Παρθενώνα (μνημείο του καταλόγου της κληρονομιάς της ανθρωπότητας) και τη σύγχρονη πόλη. Πρόκειται για μία συζητήσιμη προσέγγιση της ιταλικής πλευράς, καθώς και η Ρώμη γνώρισε φάση που είχε απομειωθεί σε έναν οικισμό λίγων εκατοντάδων κατοίκων ενώ τουλάχιστον σήμερα η Αθήνα έχει να επιδείξει μία υποδομή σύγχρονης Ολυμπιακής Πόλεως, με σημαντικό πολιτιστικό κεφάλαιο, φιλικό και για το διεθνή τουρισμό (ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, νέο μουσείο της Ακρόπολης...).

Το δικαίωμα στην πολιτιστική κληρονομιά έχει προαχθεί ιδιαίτερα, σε διασύνδεση με άλλες εκφάνσεις του ευρύτερου δικαιώματος στην αναψυχή, όπως το δικαίωμα στον αθλητισμό και εκείνο στον τουρισμό. Σε κάθε περίπτωση, και η Ρώμη κινδύνευσε με τεχνικές επεμβάσεις σε βάρος των παραδοσιακών αρχιτεκτονημάτων της. Το 1951 αποκαλύπτεται ένα λεπτομερές σχέδιο που ανάγεται στο ρυθμιστικό σχέδιο του Marcello Piacentini του 1931, το οποίο προβλέπει την κατεδάφιση πολλών κτιρίων μεταξύ των οδών Margutta, del Babuino και del Corso στη Ρώμη. Η πρωτοβουλία αυτή έχει χαρακτηριστεί ως ένας τυπικός εκσπλαχνισμός – κληρονομιά από το φασισμό. Είναι αξιοσημείωτο σε κάθε περίπτωση ότι στην ελληνική γλώσσα υπάρχει μία λέξη για να αποδώσει και την κληρονομιά του Αστικού Δικαίου, δηλαδή την κληρονομική διαδοχή, ή το κατάλοιπο (στα ιταλικά «eredità») και την πολιτιστική κληρονομιά (στα ιταλικά «patrimonio»).

Το σχέδιο θα είχε καταστρέψει ένα μέρος του ιστορικού κέντρου της πόλης. Ο Antonio Cederna, πτυχιούχος κλασικών γραμμάτων με πτυχιακή εργασία στην αρχαιολογία με ενδιαφέρον στην πολεοδομία, περιγράφει το σχέδιο σε ένα άρθρο του στην εφημερίδα «Mondo», το οποίο ο υπεύθυνος του εντύπου τιτλοφορεί «Οι βάνδαλοι στην οικία». Προάγεται μία έκκληση υπογεγραμμένη από εκατοντάδες συγγραφείς, προσωπικότητες του κινηματογράφου και του θεάτρου, πέραν των αρχιτεκτόνων και διανοουμένων διαφόρων πειθαρχιών.

Πρόκειται για μία από τις πρώτες πράξεις ενός γεννώμενου κινήματος περιβαλλοντολογικής γνώμης. Το σχέδιο, το οποίο επανεξετάστηκε από τον υπουργό των δημοσίων έργων, στη

συνέχεια ακυρώθηκε. Παρόμοια, ο συγγραφέας, με το πρώτο του άρθρο να χρονολογείται το 1953, αναδείχθηκε σε υπερασπιστή της Αρχαίας Αππίας Οδού, η οποία κατασκευάστηκε για να ενώσει τη Ρώμη με το Μπρίντεζι, μεγάλο λιμάνι προς την Ελλάδα και την Ανατολή. Με τις πρωτοβουλίες του συμβάλλει στην απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων το 1965, να κηρυχθεί αδόμητη μία μεγάλη σχετική περιοχή η οποία επρόκειτο να μετατραπεί σε συνοικία κατοικιών. Αυτή η περιοχή έγινε στο ρυθμιστικό σχέδιο της Ρώμης δημόσιο πάρκο. Ειδικότερα, το 1988 συστήθηκε το περιφερειακό πάρκο της αρχαίας Αππίας. Η Αρχαία Αππία σώθηκε, και αν δεν είχε υπάρξει ο Cederna δεν θα είχε σωθεί. Για τη σύζευξη της ομορφιάς με τη νέα της λειτουργία, όχι μόνον για τον τουρισμό, ο συγγραφέας αγωνίστηκε και κατά του Σχεδίου Fori, που είχε να κάνει με την εξαφάνιση της οδού Fori Imperiali, δηλαδή του δρόμου του Μουσολίνι που από την πλατεία της Βενετίας οδηγεί στο Κολοσσαίο.

Η Τοσκάνη είναι περιφέρεια της κεντρικής Ιταλίας. Η συνολική της έκταση είναι 23.000 τετρ. χιλ. και ο πληθυσμός 3.610.556 κάτοικοι. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη είναι η Φλωρεντία. Η Τοσκάνη είναι γνωστή για τα τοπία της και την πολιτιστική κληρονομιά της. Έξι τοποθεσίες της έχουν κηρυχθεί από την UNESCO Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς: το ιστορικό κέντρο της Φλωρεντίας, το ιστορικό κέντρο της Σιένα, το τετράγωνο του καθεδρικού ναού της Πίζας, το ιστορικό κέντρο του Σαν Τζιμινιάνο, το ιστορικό κέντρο Πιέντσα και η Βαλ ντ' Όρτσια.

Ο τουρισμός της Τοσκάνης αποτελεί θεμελιώδη πόρο ο οποίος λαμβάνει διάφορες μορφές, με σημαντικότερη από όλες εκείνη της πόλεως της τέχνης. Ως προς την ίδια την Περιφέρεια της Τοσκάνης, έχει τεθεί το ζήτημα της υπαγωγής, σε αυτόν τον επίλεκτο κατάλογο, της οδού Φραντσιζένα (Francigena), η οποία έχει έναν περίγυρο «διεθνικό». Είναι επίσης αξιοπρόσεκτο ότι στα 120 χιλιόμετρα της οδού αυτής στην επαρχία της Σιένα βρίσκονται 4 τόποι που έχουν ενταχθεί στον κατάλογο της κληρονομιάς της UNESCO. Το γεγονός της αναγνώρισης ενός τόπου της Ιταλίας στον κατάλογο αυτό έχει διάφορα αποτελέσματα, στη βάση του τύπου του εκάστοτε τόπου. Για παράδειγμα, για πόλεις όπως η Φλωρεντία και η Πίζα (των οποίων τα ιστορικά κέντρα έχουν τεθεί στον κατάλογο της Unesco) η πρόκληση δεν συνίσταται στην επαύξηση των τουριστικών εισροών αλλά σε μία ποιοτική προσέγγιση.

Απαιτείται να μελετηθεί πώς μπορούν οι υφιστάμενες εισροές να αποτελέσουν αντικείμενο καλύτερης διαχείρισης και να εξευρεθούν μέσα προστασίας αυτών των τόπων.

Αν η Σιένα έχει πετύχει να διατηρήσει σχεδόν αμόλυντο το ιστορικό της κέντρο (το οποίο έχει υπαχθεί στον κατάλογο της Unesco), πόλεις όπως η Πίζα και η Φλωρεντία αντιθέτως έχουν αντιμετωπίσει μείζονες δυσκολίες να συμφιλιώσουν τις τουριστικές εισροές και τη συνακόλουθη παγκοσμιοποίηση με την προστασία της ταυτότητάς τους. Αντιμετωπίζουν καθημερινά το πρόβλημα του «overtourism», δηλαδή μία πίεση επισκεπτών η οποία ρισκάρει να θέσει σε κρίση την ταυτότητα των τόπων και τη διαφύλαξή τους. Παράδειγμα αποτελούν οι διαμάχες οι σχετικές με κολοσσούς της εστίασης. Το 2009 η άφιξη της εταιρείας McDonald's στη θέση ενός παλαιού καταστήματος στην πλατεία Μανίν, δίπλα στην πλατεία των Θαυμάτων, στην Πίζα, προκάλεσε μία έντονη διάσταση απόψεων. Μετά, η επιχείρηση κατάστρωσε ένα σχέδιο λιγότερο διεισδυτικό και οι πολεμικές υποχώρησαν.

Στη Φλωρεντία, το ζήτημα παραμένει ανοικτό δεδομένου ότι ο Δήμος έχει εναντιωθεί στο άνοιγμα ενός καταστήματος της ίδιας εταιρείας στην πλατεία Ντουόμο. Αυτή η μάχη υποστηρίζεται από την Περιφέρεια της Τοσκάνης διότι η δημοτική Διοίκηση έχει το καθήκον να ασκεί τη διακυβέρνηση της ανάπτυξης της πόλεως. Το να ρυθμίζει κανείς τις τουριστικές εισροές δεν σημαίνει μόνον να επιχειρεί να καταλείψει τους επισκέπτες σε ένα έδαφος πιο ευρύ, ακόμη και εκτός του κέντρου. Σημαίνει, κυρίως, να μην διασκορπίζονται η ταυτότητα και τα τυπικά στοιχεία, οι οποίες αποτελούν τους λόγους για τους οποίους οι οικείες πόλεις αρέσουν στους τουρίστες.

Αντίθετα, για περιοχές οι οποίες διαφέρουν ουσιαστικά από αυτούς τους γνωστούς προορισμούς του διεθνούς τουρισμού, όπως είναι η Κοιλάδα της Orcia, η εισαγωγή τους στον κατάλογο έχει οδηγήσει σε μία σημαντική εξέλιξη ποσοτικού χαρακτήρα, η οποία συνίσταται σε μία εκθετική αύξηση του αριθμού των επισκεπτών.

Στον ίδιο κατάλογο μετέχουν επίσης, από την Περιφέρεια της Τοσκάνης, τα ιστορικά κέντρα των χωριών της Pienza και του San Gimignano. Το έβδομο και τελευταίο αγαθό, το οποίο εντάχθηκε το 2013, συνίσταται σε έναν «σειριακό τόπο» δεδομένου ότι οι διάφορες κατασκευές βρίσκονται σε διαφορετικές θέσεις.

Πρόκειται για 14 στοιχεία, κυρίως επαύλεις αλλά και κήπους, της διάσημης οικογένειας των Μεδίκων. Οι επαύλεις χρονολογούνται από το δέκατο πέμπτο αιώνα έως το δέκατο έβδομο και βρίσκονται στα περίχωρα της Φλωρεντίας και στην Τοσκάνη.

Μία από αυτές τις συνιστώσες είναι το σημαντικό αξιοθέατο της έπαυλης La Petraia, η οποία είναι μία από τις κατοικίες τις πιο ωραίες και περιβάλλεται από ένα πάρκο ιδεώδες.

Μερικές από αυτές τις «διεθνοποιημένες» οικίες είναι λιγότερο γνωστές στους ξένους τουρίστες. Εκφράζεται η προβληματική ότι ούτε όλες οι παλαιές κατοικίες των Μεδίκων είναι εξοπλισμένες με ωράρια ευρέα και σαφή ούτε υπάρχουν διαδρομές που να τις συνδέουν ή συνημμένα προγράμματα αξιοποιήσεώς τους. Η ενσωμάτωση στον κατάλογο της Unesco μπορεί και πρέπει να εξυπηρετήσει μηχανισμούς προαγωγής ενώ για τη Φλωρεντία η αξία θα ήταν διπλή.

Πέρα από το να γίνουν γνωστές καλύτερα οι επαύλεις, ένας μηχανισμός αυτού του τύπου θα ήταν τέλειος για να οδηγηθούν περισσότεροι τουρίστες εκτός της πόλεως. Αξιοποιώντας την αναγνώριση του διεθνούς οργανισμού ως ένα είδος σήματος, μολονότι αυτός ο όρος μπορεί να φανεί άσχημος, μπορεί να οδηγηθούν οι επισκέπτες σε διάφορες επαύλεις, με τη βεβαιότητα ότι θα δουν λαμπρούς τόπους, πράγμα που θα συμβάλει στο να καταστεί η Τοσκάνη ακόμη πιο ελκυστική. Συνεπώς, δεν αρκεί να υπάρχει ένα μνημείο στον κατάλογο της κληρονομιάς της ανθρωπότητας αλλά απαιτείται μία στοχευμένη πολιτική για την ανάδειξή του και τη σύνδεσή του με τους τομείς της αναψυχής και του τουρισμού, κατά τρόπο πρακτικό για τους ενδιαφερομένους.

Εξάλλου, ο διακυβερνητικός οργανισμός UNESCO έχει βάλει από το 2014 έως το 2016 στο μικροσκόπιο τη Βενετία, η οποία αποτελεί ένα από τα πιο προβεβλημένα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Ήδη από το 2014 οι ειδικοί του οργανισμού εξέφρασαν την ανησυχία τους για σχεδιαζόμενα ή υπό κατασκευή έργα υποδομών και ναυσιπλοΐας, τα οποία θα μπορούσαν να προκαλέσουν αμετάκλητες αλλαγές στο τοπίο, σε ξηρά και θάλασσα. Η «επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς» έχει επίσης εκφράσει την ανησυχία της για τις περιβαλλοντικές συνέπειες από τις μεσαίου μεγέθους μηχανοκίνητες βάρκες και τα μεγάλα πλοία, που σταδιακά έχουν

διαβρώσει το βυθό της λιμνοθάλασσας, το στρώμα λάσπης και τις αλυκές. Έχουν προειδοποιηθεί οι αρχές της Βενετίας και η ιταλική κυβέρνηση ότι θα πρέπει άμεσα να ληφθούν μέτρα για να αντιμετωπιστούν οι πιθανές απειλές και να διασφαλιστεί η υδρογεωλογική ισορροπία στη λιμνοθάλασσα και στη λεκάνη απορροής.

Αν και δεν υπάρχουν αριθμητικά δεδομένα για την Τοσκάνη, οι θετικές ενδείξεις για το «αποτέλεσμα Unesco» είναι πολλές. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται η γέννηση, ακόμη και στην Περιφέρεια αυτή, τουριστικών γραφείων και διοργανωτών ταξιδιών (tour operators) που οργανώνουν καταλόγους και πακέτα πλήρως προορισμένους στους τόπους της κληρονομιάς της ανθρωπότητας. Μία από τις περιηγήσεις τις πιο αγαπημένες αφορά τη Φλωρεντία, το San Gimignano, τη Σιένα, την Κοιλάδα της Orcia και την Pienza. Πρόκειται για ένα ταξιδιωτικό συνδυασμό ο οποίος χρησιμοποιείται κυρίως από ταξιδιώτες άλλων χωρών της Ευρώπης, οι οποίοι σχεδιάζουν ταξίδια στην Τοσκάνη μέσης διάρκειας, από πέντε έως επτά ημερών.

Η τουριστική ανάπτυξη ενός χώρου που εγγράφεται στον κατάλογο της κληρονομιάς της ανθρωπότητας περιγράφεται ως θετική και άμεσα συνδεδεμένη με τη διατήρηση. Ωστόσο, μία τέτοια εγγραφή μπορεί να έχει ως συνέπεια την προσβολή της αυθεντικότητας, προσελκύοντας τουριστικές επενδύσεις, ευνοώντας την ανάπτυξη δευτερευουσών κατοικιών και την αύξηση της τιμής των ακινήτων, και αφυπνίζοντας νέους περιορισμούς και ρυθμίσεις προκειμένου για τη διατήρηση, οι οποίοι αμφισβητούνται από τους τοπικούς πληθυσμούς.

C. Ποια δικαιώματα έχει η Ελένη σε σχέση με την έπαυλη των Μεδίκων στην Ambrogiana;

Δώδεκα βίλες και δύο κήποι που διασκορπίζονται σε όλο το τοπίο της Τοσκάνης αποτελούν αυτό το αξιοθέατο που φέρει μαρτυρία για την επιρροή που άσκησε η οικογένεια των Μεδίκων πάνω στον σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτισμό μέσω της επιμέλειας των τεχνών. Χτισμένα μεταξύ του 15ου και του 17ου αιώνα, αντιπροσωπεύουν ένα καινοτόμο σύστημα κατασκευής σε αρμονία με τη φύση και αφιερωμένο στον ελεύθερο χρόνο, τις τέχνες και τη γνώση.

Οι βίλες ενσωματώνουν μια καινοτόμο μορφή και λειτουργία, ένα νέο είδος πριγκιπάτου κατοικίας που διέφεραν τόσο από τα αγροκτήματα που ανήκουν σε πλούσιους Φλωρτίνους της εποχής όσο και από τη στρατιωτική δύναμη των βαρωνικών κάστρων. Οι βίλες των Μεδίκων αποτελούν το πρώτο παράδειγμα της σύνδεσης μεταξύ αρχιτεκτονικής, κήπων και περιβάλλοντος και αποτελούν μια διαρκή αναφορά για πριγκιπονικές κατοικίες σε όλη την Ιταλία και την Ευρώπη. Οι κήποι τους και η ενσωμάτωσή τους στο φυσικό περιβάλλον συνέβαλαν στην ανάπτυξη της εκτίμησης του χαρακτηριστικού τοπίου του ανθρωπισμού και της Αναγέννησης.

Το 2006, η ιταλική κυβέρνηση υπέβαλε τις βίλες των Μεδίκων για το χαρακτηρισμό τους από την UNESCO ως Τοποθεσία Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Στην 37η επιτροπή της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO το 2013 στην Phnom Penh, οι "Επαύλεις κι οι Κήποι των Μεδίκων στην Τοσκάνη" προστέθηκαν στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Και άλλες επαύλεις των Μεδίκων θα μπορούσαν στο μέλλον να εισαχθούν στον κατάλογο της Unesco, όπως εκείνη του οικισμού Ambrogiana, του μικρού σε πληθυσμό Δήμου Monteluppo Fiorentino στην Περιφέρεια της Τοσκάνης. Αυτό το κτίριο μόλις το Σεπτέμβριο 2017 άνοιξε εκ νέου τις πόρτες του στο κοινό, ύστερα από

δεκαετίες, κατόπιν του πρόσφατου κλεισίματος του δικαστικού ψυχιατρικού νοσοκομείου. Οι ιδιώτες επιδίδονται πλέον μέχρι και σε αθλητικές δραστηριότητες στον προαύλιο χώρο του, χάριν αναψυχής. Συνεπώς, προκύπτει στη συγκεκριμένη περίπτωση ένα μάλλον σπάνιο λειτουργικό κύκλωμα σχετικό με την ψυχική κατάσταση των ανθρώπων, δεδομένου ότι ένα κλειστό ίδρυμα ψυχιατρικής μέριμνας έδωσε τη θέση του σε έναν ανοικτό χώρο ψυχαγωγίας όλων των ενδιαφερομένων.

Μέχρι να γίνει η αλλαγή χρήσης που είναι φιλική και για το κίνημα του τουρισμού, το κτίριο αυτό είχε την ατυχία να μην μπορεί να εισαχθεί στον κατάλογο, ακολουθώντας τα προαναφερθέντα, δεδομένου ότι την κρίσιμη στιγμή ήταν ακόμη αδιάθετο και απρόσιτο για το κοινό.

Το άρθρο που έχει συζητηθεί περισσότερο είναι το υπ' αριθμόν 7, που επιγράφεται «Δικαίωμα στον τουρισμό». Η έκφραση του τίτλου του άρθρου «Δικαίωμα στον τουρισμό» δεν εμφανίζεται παρά στη δεύτερη παράγραφο για πρώτη φορά ενώ είναι αυτός ο θεσμός που θα έπρεπε επίσημα να καθιερωθεί στο άρθρο. Εξάλλου, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού είναι ένας θεσμός των Ηνωμένων Εθνών οι οποίες εγγυώνται την Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Η 1η παράγραφος διακηρύσσει το δικαίωμα πρόσβασης στα πλούτη του πλανήτη, ουσιαστικά στον τουρισμό, απαλλαγμένο από εμπόδια νομικά και άλλα.

Η 2η παράγραφος κάνει λόγο για το «οικουμενικό δικαίωμα στον τουρισμό» στην εκδοχή της στα αγγλικά ενώ τα Ηνωμένα Έθνη κάνουν λόγο για «οικουμενική» ως προς τη Διακήρυξή τους αλλά δεν χαρακτηρίζουν τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται σε αυτήν τη Διακήρυξη κάνοντας χρήση αυτού του επιθέτου. Έχει χαρακτηριστεί ως παράδοξο το γεγονός ότι ο Κώδικας, στα ισπανικά, μεταφράζει την έκφραση των αγγλικών «universal right to tourism» με την έκφραση «δικαίωμα στον τουρισμό για όλους», δηλαδή όπως στη γαλλική εκδοχή του κειμένου. Όμοιες παρατηρήσεις αναλογούν για την ιταλική εκδοχή, που κάνει χρήση της διατύπωσης «Το δικαίωμα όλων στον τουρισμό».

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού απέφυγε να επιβεβαιώσει ρητά τον τουρισμό, ως δικαίωμα, στην κατηγορία ενός δικαιώματος του ανθρώπου, αλλά το υπονοεί. Αν το δικαίωμα στον τουρισμό

βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα που είναι αναγνωρισμένα στην Οικουμενική Διακήρυξη, όπως αναγνωρίζονται σε αυτήν, υπονοείται ότι το δικαίωμα στον τουρισμό ανήκει στην κατηγορία αυτών.

Το άρθρο 24 της Διακήρυξης καθιερώνει τα δικαιώματα στην ανάπαυση και στις πληρωμένες διακοπές, πράγμα που έχει παραδοσιακά χρησιμοποιηθεί από μία μερίδα της θεωρίας για την αναγνώριση ενός δικαιώματος στον τουρισμό, με τη συνδυασμένη στήριξη του άρθρου 13 που προβλέπει το ανθρώπινο δικαίωμα στη μετακίνηση. Σε αυτό το οπλοστάσιο αντιστοιχεί η προαναφερθείσα διάταξη της Διακήρυξης της Μανίλας για τον Παγκόσμιο Τουρισμό, στην οποία έκανε αναφορά η αρμόδια υπουργός της Ουρουγουάης όσον αφορά το περιεχόμενο του νόμου που θεσπίστηκε από αυτή τη χώρα το 2014. Πρόκειται για το νόμο που επιβεβαιώνει τον τουρισμό ως δικαίωμα του ανθρώπου.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η Ελένη έχει δικαίωμα να επισκεφθεί την έπαυλη των Μεδίκων στην Ambrogiana, να περιηγηθεί σε αυτή, ακόμη και να επιδοθεί σε αθλητικές δραστηριότητες στον προαύλιο χώρο της, αφού όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το κλειστό ίδρυμα ψυχιατρικής μέριμνας έχει δώσει πλέον τη θέση του σε έναν ανοικτό χώρο ψυχαγωγίας όλων των ενδιαφερομένων.

Βιβλιογραφία

- www.romeingreek.eu
- www.wikipedia.com
- <http://whc.unesco.org/>
- Σημειώσεις «ΙΤΑΛΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ»- ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ
- Σημειώσεις «ΙΤΑΛΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ» - ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ
- Σημειώσεις «DIRITTO TOURISTICO» - ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ